GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Dumines'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $^1/_4$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu $2^1/_2$ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVIII.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 82 **Brasiovu 5 Decembre 23 Novembre** **1875.**

Baseric'a romanésca in lupt'a cu reformatiunea.

(Fragmentu historicu cititu in sied. societatei acad. romane din 12/24 Sept. a. c.)

(U r m a r e).

In alta dieta generale tienuta la Alb'a-Iuli'a in Novembre 1591 se decise in cativa articlii de lege aprópe exterminarea basericei cath. apusene, din causa mai virtosu, ca cas'a Habsburg incercase totulu, cá tocma prin acea baserica se'si asigure dominatiunea sa in Transilvani'a, fora a carei possessiune nu se tienea sigura de turci nici chiaru in Vien'a. Indata dupa doi ani, adeca in diet'a gener. din Novembre 1593 tienuta totu la Alb'a, se luara de nou mesuri restrictive in contra visitatiuniloru canonice, pe care le facea nu numai episcopii romanesci, ci si preotii serbesci in partile banatice, pe unde romanii si serbii locuiau amesteccati. (Pe atunci Banatulu Temisiórei si cateva comitate (districte) ale Ungariei era incorporate la Transilvani'a.)

Pre candu consiliarii imperatului Rudolfu negotiá cu nebunaticulu principe Sigismundu Bathori pentru abdicarea acestuia si trecerea drepturiloru sale asupra imperatului, dietele Transilvaniei incepusera de frica a se porta mai blandu catra catholicii apuseni, ceea ce se cunósce din actele dieteloru dela 1595, 1598 si 1599, cu care nu este loculu aici a incarca memori'a lectoriloru. Totu asia, pe tempulu scurtei domnii a lui Michaiu-voda in Transilvani'a, diet'a din Iuliu 1600 tienuta in Alb'a-Iuli'a aduce abia unu articlu favoratoriu si clerului romanescu, adeca art. 29, adaoge inse curatu, ca „La poft'a Mariei Sale (a lui Michaiu-voda)* popii romanesci, in catu atenge persón'a loru (nu si a membriloru familiei loru), se fia scutiti pe totu loculu de sierbitutes, la care este supusu poporulu; cu alte cuvente, cá de aci incolo preotii romanesci se nu fia iobagiti, se nu fia obligati a lucra in brasd'a boieriului calvinu cate patru dile in septemana, 208 dile pe anu, se nu fia batuti cu bicciulu provisoriloru boieresci, nici se fia aruncati in prinsóre alaturea cu tieganii, si se nu mai tiena in iernatecu canii boieresci de venatu prin casele loru.

Acea lege inse a duratu de joi pana mai apoi. Abia a esitu Michaiu din Transilvani'a, pre candu érasi se aduna diet'a generale in Octobre alu acelui anu la comun'a secuiésca Latieni (Létzfalva), unde 19 magnati si multime de alti nobili adunati in numeru mare, declara in art. 19 ca, stricatiunea si pericolulu loru de atunci a venitu din cele doue tieri romanesci; de aceea ei decidu, cá de aci incolo se nu póta trece nimeni in acele doue tieri spre a ocupa vreunu servitiu; éra de aru merge, se'si pérda capulu si averile. Nici unu popa romanescu se nu póta intra vreodata din tierile romanesci in Transilvani'a. Calugarii romanesci se fia proscrisi pentru totu-deauna; éra déca totusi ar intra vreunulu in contra dicisiuniloru dietei, pe acela se'lu póta prende si spolia ori-cine si ori-unde.

In Ianuariu alu anului urmatoriu 1601 tienendu-se una alta dieta generale la Clusiu, acesa prin art. 12 decretá, ca popii romanesci carii au participatu la actiunile bellice din acelea tempuri, se nu mai fia suferiti in tiéra; totu-odata se committe prefectiloru si judecatoriloru (comites et judices regii) cá se'i prinda si se'i pedepsésca conformu legiloru, adeca: in cele mai multe casuri cu mórte. Ací se vede curatu actulu resbunarei pentru cele intemplate sub domni'a lui Michaiu. Nobilimea Transilvaniei adeca nici-odata nu a potutu se erte acelui Domnu, ca elu irritatu fórte de perfidi'a si rar'a inconstantia a boierimei transilvane, volise a decreta exterminarea loru; boierii inse ar fi trebuitu se ia in consideratiune, ca chiaru episcopulu loru celu calvinescu Náprágyi irritase mai multu pe Michaiu in contra magnatiloru si-lu indemnase se'i talie pe cei mai multi, éra de alta parte, ca Dimitrie mitropolitulu romanescu din Alb'a-Iuli'a fusese acel'a, care rogá pe Domnu cá se'si inchida urechile la unu consiliu asia barbaru: „Se nu faci una cá acésta Mari'a Ta.“*)

Dupa assasinarea lui Michaiu, generariulu Basta se aruncá cu furia de tigru asupra calviniloru, si in scurtulu periodu alu domniei sale, in numele imperatului Rudolfu, merse cu crudelitatile asia departe, in catu pe unii popi reformati ii spendiurá de grinda si -i afumá cu cartile loru, pe alti-i ardea, si érasi altora le tragea pielea. Dupa esirea lui Basta din tiéra actele fanatismului seu le platira r. catholicii totu asia de amaru, cá si romanii orthodoxi. De aci incolo este cunoscutu din Lupulu Bethlen, unulu din cei mai buni chronicari ai Transilvaniei, ca dupa batali'a lui Radu Sierbanu tienuta cu Moise Székely in 17 Iuliu 1602, diet'a Transilvaniei ajunse pana la gradulu de alienatiune, in catu decretá exterminarea totale a poporului romanescu locuitoriu in Transilvani'a. Se intielege, ca asemenea lege nu s'ar' fi potutu executá niciodata, destulu inse ca ea exista si pune in evidentia caracterulu acelora tempuri.

III. Pana la ce intensitate voru fi ajunsu persecutiunile continuate asupra basericei romanesci din Transilvani'a si Ungari'a, se póte cunósce mai bene din decretele unoru principi ai Transilvaniei, cari de si ei insii calvini zelosi pentru restabilirea unitatiei in credenti'a loru, prin urmare fautori ai propagandei calviniane, totusi in unele momente lucide, care'i vinu une-ori si fanatismului religiosu, séu in dile de pericule mari, candu avea lipsa de braciale armate si de pungile romaniloru ori de confederatiune cu principatele romanesci, se induplecara a o luá sub protectiunea loru, chiaru si cu vatemarea unoru legi tiranice aduse de catra dietele tierei. Intre acei principi aflamu la Petru Bod si in Chronic'a lui G. Sincai la an. 1609 pre Gabriel Bathori, de altu-mentrea omu tenoru, spulberatu si setosu de sange, caruia totusi i se facuse mila de clerulu romanescu cadiutu in sierbitutea cea mai aspra din cate se potu cugeta. Deci acestu Bathori emisse una diploma cu dat'a de Alb'a-Iuli'a 9 Iuniu 1609 subscrisa de elu si de cancellariulu (marele logofetu) Stefanu Candea, stranepotu alu unei familii romanesci de cele renegate. In acea diploma principele afiá, ca preotii romanesci din tóta Transilvani'a si Ungari'a gemu sub tractare nesandita de rea (malum inconditum), apoi decide, cá preotiloru romanesci se le fia permisu a se mutá, chiaru si fora voi'a patroniloru (boieriloru proprietari) dela una comuna la alt'a, precum si cá se fia scutiti de tóte servitiele tieranesci si civili, se dè numai patroniloru honorariele usitate din vechime *).

S'ar' paré la prim'a vedere, ca asemenea diploma va fi usioratu multu starea clerului romanescu; déra cercetandu lucrulu mai de aprópe, tóta protectiunea lui G. Bathori devene illusoria. Las' ca trufasii magnati ai tierei declará acte domnesci de natur'a acestei diplome indata la emanarea loru de inconstitutionali si illegali, dér' apoi anume acésta era paralisata cu totulu prin alta diploma, esita numai cu catera luni inainte dela principele Sigismundu Rakoczi, cu dat'a Beiusiu (Belényes) 1608, in favórea aceloru preoti si episcopi de nationalitate romanésca, cari apucasera a trece la calvinism cu poporenii loru, si cari erá se mai tréca dupa aceea; ca-ci adeca Sig. Rakoczi asigura poporulu romanescu trecuti la calvinis tóta auctoritatea, onórea, grati'a, privilegiuri, favori, libertati si prerogative, de cate se bucura clerurile confessiuniloru recunoscute prin legi, si anume popimea maghiariloru reformati calviniani, éra dreptulu de a'si alege episcopi si protopopi li se confirma de nou si inca cu adausu, ca acela se fia trasi cu totulu de sub jurisdictiunea episcopiloru si protopopiloru valachi si serbesci, ceea ce se notificá si metropolitului gr. resaritén Sava I., cá se nu cutedie a-si subordiná slesi pe popii si protopopii calviniti **).

Acelu privilegiu mare, datu acelui episcopu si aceloru popi romanesci, cari se calvinisera, s'a innoitu si confirmatu de catra principele Gabriel Bethlen de Ictaru prin diplom'a sa din 25 Iuniu alu a. 1614. Totu acelu domnitoriu, de altu-mentrea luminatu si curagiosu, care au aparatu protestantismulu si cu armele, dupace infiintiase si scóle superiori in capital'a de atunci a Transilvaniei, luá totu-odata mesuri cá se duca la acelea multime de teneri romani din cei mai destepti, spre a-i instruí in doctrinele religiunei calvinesci. Cu acea mesura Bethlen imitase pe primii sultani ai turciloru, cari rapia séu luá cu titlu de tributu multime de copii de ai christianiloru, pe cari-i dá in scólele ulemaniloru, cá se-i institue in religiunea mohamedana, dupa aceea -i inrolá in faimosulu corpu alu loru de ieniceri. Intocma asia s'au inrolatu mii de mii din junii de nationalitate romana. Totu Bethlen a pusu se se traduca si Bibli'a in limb'a nóstra, care inse nu s'a potutu tiparí sub domni'a lui, ci mai tardiu.

Acelasiu privilegiu alu romaniloru calviniti mai fu confirmatu si de catra principele Georgie Rakoczi I. prin diplom'a sa din 9 Aprile 1638. De altumentrea privilegiulu datu romaniloru calviniti era intru tóte in spiritulu legiloru dietali sanctionate in sec. alu 16-lea si anume art. 13 din 1568 si art. 5 din 1577 citati mai in susu. Acestu domnitoriu inse a mersu si mai departe intru exterminarea dogmeloru, a ritului si a totororu institutiuniloru antice ale basericei orientale. Domnulu Munteniei Matheiu Basarabu recomendase lui Rakoczi de

*) Vedi chronic'a lui George Sincai la a. 1599 dupa Enyedi Pál apud Anonymum Carolinensem. Historiculu Lupulu Bethlen spune libro 13, ca si Basta urise din sufletu pe bolerimea transilvana, si ca o tienea sub cea mai strinsa privighiare, éra pe cativa ian si ucisu, cumu arata si Alex. Szilágyi Erdélyország története tom. II. pag. 73.

*) Vedi acésta diploma publicata intrégа in limb'a latina de dn. Cipariu in archivu nr. 28 dupa cumu se afla la Fiedler, éra la Sincai tom. II pag. 319 et sequ. romanesce.

**) Vedi si acésta diploma intrégа in Archivu nr. 91 din 1870 pag. 609—610.

mitropolitu in Transilvani'a pe unu hieromonachu din Manteii'a anume Ilie Iorestu, precumu se spune, esitu din una familia de frunte. Mitropolitulu Iorestu dupa-ce se vediù confirmatu in scaunulu mitropoliei, incepuse a se oppune mesureloru destructórie si a'si apara baseric'a sa de calvini. Acésta portare a lui fu considerata de crima; se adara inse alte preteste spre a surpa pe Iorestu. Ilu incurcara in nesce istorii femeiesci, dupa aceea convocandu sinodu, exoperara degradarea si transmitterea lui in manile auctoritatiloru civili, unde din mandatulu principelui fu batutu cu nuiele, apoi exilatu, éra averile lui se confiscara. Dupa acésta se comanda sinodului gr. res. orthodoxu, cá se'si aléga alu mitropolitu, inse asia, ca de nu va alege vreunu individu placutu episcopului maghiaru calvinescu, se scia din capulu locului, ca principele nu'lu va confirma. Sinodulu, séu mei bene, simulacru si umbra de sinodu, alese pe pop'a Stefanu Simionu, éra superintendentele calvinescu Stefanu Gelei ilu recomendà si principele ilu confirmà, prin diploma din 10 Oct. 1643, inse sub cincisprediece conditiuni, dintre care cele mai memorabili sunt acestea: Tóte partile ritului basericescu se se execute in limb'a romanésca. Cathechismulu calvinescu, care se inpusese mai dinainte clerului, ilu va introduce preste totu si tenerimea va avé se'lu invetie pe acela. Sacramentulu baptismului se se administre numai cu apa curata, adeca se nu se puna si untu-de lemnu. Sant'a cuminecatura se se dè numai la cei adulti, nu si la copii. Santei cruci si icóneloru se nu se dè nicinu cultu religiosu, ci se fia considerate numai cá decoratiuni ale basericeloru. Dela ingropatiuni se se omitta cerimoniile superstitióse. La cununia se céra dela mire si mirésa juramentu de credentia, éra in casuri de divortiu se judece dupa canónele basericei reformate calviniane. Mitropolitulu se nu cutedie (non attentabit) a se oppune aceloru romani, cari voru trece la legea calvinésca, nici se intreprenda ceva in contra loru, ci si dupa apostasi'a loru se'i considere si tractedie cá pe fratii sei. Mitropolitulu se fia obligatu a tiené in toti anii sinodu generale; inse atatu elu catu si protopopii sei, nu va cutedia se aduca la indeplinire canónele sinodali, fara ratificarea episcopului calvinescu, din alu carui cuventu n'au se ésa. Mitropolitulu romanescu orthodoxu se nu cutedie a pedepsi, a destitui, denumi vreunu protopopu, fara a cere mai antaiu involirea episcopului calvinescu. Tóte causele mai mari de judecata, atatu dela protopopi, catu si dela mitropolia se se transmitta spre revisiune la episcopulu calvinescu alu ungurilioru. Prin acceasi diploma G. Rakoczi scóte de sub jurisdictiunea mitropolitului romanescu cateva parochii din cele mai de frunte, si districtulu Fagarasiului intregu cu trei protopopiate, care tóte remanu supuse jurisdictiunei episcopului calvinescu.

Popa Stefanu Simionu acceptà conditiunile coprinse in acésta diploma si puse juramentu pe ele. Din acea di baseric'a orthodoxa a romaniloru din Daci'a superiore mai existà inca numai cu numele; mitropolitulu si clerulu se calvinisera.

Mai departe este sciutu, ca sub acestu Rakoczi se infientiase si tipographia romanésca, din care au si esitu cateva carti romanesci cunoscute literatiloru nostrii. (Va urmá.)

Brasiovu 4 Decembre st. n. 1875.

Anunciarea conventiunii vamale si comerciale dintre ambele parti ale monarchiei austro-ungare este fapta implinita. Ce e dreptu, guvernulu ungurescu era dejá de multu resolutu a face acésta anunciare, inse pentru cá se se indeplinésca spre acestu scopu tóte formalitatile, se mai recerea pre langa altele si consemtiementulu domnitoriului. Acésta formalitate s'a indeplinitu in 28 Novembre, candu Domnitoriulu, luandu in justa consideratiune motivele aduse de guvernulu seu ungurescu, a aprobatu intentiunea, séu mai bine disu, firm'a propunere a acestui guvernu, d'a anunciá inca din bunu tempu conventiunea din cestiune. Bine a disu odata Deák-Pescariulu, idolulu cadiutu din grati'a ungurilioru, ca imperatorele Austriei si regele Ungariei pana candu se voru concentrá amendunoi intr'o persóna, voru fi atatu de intielepti, incatu se nu pórte resbelu unulu contra altui.

Se ne intórcemu inse la obiectu. — Pre basea art. 22 din conventiunea vamale si comerciale austro-ungarésca duga decurgerea celoru de antei cinci ani fia-careia dintre partile contrahente ei sta in voia libera, a incepe negotiatiuni relative la modificarea conventiunii, fora cá cesalalta parte se aiba dreptulu de a refusá assceperea acestoru negotiatiuni. Éra déca pre acésta cale in decursu de siese luni nu se póte ajunge la nice unu resultatu, atunci fia-care parte contrahenta are dreptulu de a anunciá conventiunea pre unu anu de dile, in care casu au de a se incepe fora amanare negotiatiunile pentru reinnoirea conventiunii. Deci, precum scimu, au trecutu dejá siese luni de candu s'au inceputu intre guvernulu din Vien'a si celu din Pest'a negotiatiunile relative la modificarile, ce sunt de a se face in vechi'a conventiune vamale si comerciale, si fiindu ca aceste negotiatiuni n'au dusu la unu resultatu favorabile, guvernulu maghiaru s'a folositu de dreptulu de anunciare pre unu anu, castigandu si acelu avantagiu, cá la casu, candu nice in decursulu acestui anu nu s'ar poté esoperá o intielegere in asta privintia, se póta celu pucinu considerá conventiunea de dissolvata, cá se póta avé mana libera mai bunu.

Foile officióse de o parte, éra pe de alta parte insusi ministrulu presiedinte Tisza asecura din tóte poterile, ca prin acést'a nu s'au conturbatu intru nimicu bunele relationi intre fratii siamesi, ci din contra se spera, ca negotiatiunile, ce se voru incepe de nou catu mai curundu, voru duce la unu bunu resultatu. — Si nice nu li se póte luá in nume de reu, déca credu aceea ce li place a crede; inse nóue, cari vedemu lucrurile cu ochi impartiali, nu ne vine a vedé situationea in colori asiá de favorabile, deórace scimu ca ungurii in frunte cu d-lu Tisza dicu: „ori esoperamu conditiuni mai favorabile, ori crépa pamentulu.“ Astfelu cu tóte ca dinsii declara astadi in gur'a mare, ca voiescu a sustiené si pre venitoriulu territoriulu vamalu comunu, totusi déca nemtii nu se voru invoí „odata cu capulu“ a le face concessiuni, atunci nu remane alt'a, decatu a rumpe legaturile economice comune si a redicá la riulu Lait'a barierele neintielegerii si ale conflictelioru intre fratii dualisti.

De si scimu prea bine, ca atatu domnii din Vien'a, catu si cei din Pest'a voru misca tóte petrile, cá se se intielége intre sene catu se va poté mai bine, spre a nu slabi supremati'a loru asupra celorulalte elemente din monarchia, totusi ne mai place a crede, ca ori cum s'ar' sucí ei de asta-data, totusi voru trebui se recunósca, ca desconsiderarea totale a poporatiuniloru nemaghiare si negermane din acésta monarchia poliglota nu póte avé unu finitu bunu, pentru-ca ori si cum, déca nu astadi, atunci de securu mane dreptatea insultata, libertatea maltratata si adeverulu calcatu in petióre voru trebui se invinga si se triumfe asupra silei si volniciei, asupra inganfarii si a uneltiriloru violene. Apoi pre de alta parte se mai póte sci si acesa, ca ce s'a cladit pre ruinele dela Königsgrätz si Sadov'a nu póte avé mai lunga vietia, decatu in celu mai bunu casu, pana la repetirea unoru asemeni evenimente. —

Camer'a din Budapest'a continua inca a macinà la bugetu. Se totu vorbesce, ca e mare lipsa de parale in tiéra, ba se dice, ca chiaru vistieri'a statului ar' capetà de multe ori ametieli si lesinuri din cau'a goletatii sale, inse tóte aceste trebue se fia numai scornituri tendentióse, deórace parintii patriei maghiare acum mai de o septemana de dile se ocupa necontenitu cu mii si milióne de florini, pentru cari abiá mai gasescu locu spre a le dá de capu. Intr'unu statu, unde miliónele suntu asiá de eftine, incatu parintii patriei votéza cu cea mai mare usiurutate 8 milióne mai multu in rubric'a darilioru directe, acolo nu póte fi lipsa de parale, ci din contra acolo trebue se domnésca abundantia si prisosu intru tóte. — Preste cateva dile bugetulu va fi votatu si asiá guvernulu va avé destule milióne la dispusetiune — pe charthia.

— Deputatiunile sasesci tramise la guvernu si Domnitoriu in cau'a arondarii territoriale in Transilvani'a, fura primite in 1 Decembre de catra dlu primu-ministru Tisza, care le dechiarà verde in facia, ca in daru mai ambla pre la icóne, deórace dupa convictionea si priceperea dlusului fundulu regescu nu mai póte remané in organisatiunea si impartirea sa de pana acum. La nóu'a impartire a tierei privilegiale voru avé se dispara inaintea interesseloru tierei. — Acestu respunsu alu dlui Tisza a facutu rea impressiune asupra tramitietoriloru aceloru deputatiuni si preste totu asupra intregei natiuni sasesci. —

Croati'a inca e impetita de catra maghiari, pentru-ca nu potu mistuí tienut'a loru autonóma, pe care si-o au extorsu cu curagiu, candu maghiarii facura pactulu dualisticu cu Austri'a. „Hon“ ad. diariulu guberna mentale, la primirea posturiloru pentru Croatia in bugetu, se plange, ca in restempu de 5 ani, dela 1869—1873 maghiarii au platitu pentru Croati'a 13½ mil. fl. Croatii inse la inchiarea pactului dualisticu nu vrura se primésca asuprasi pentru spesele comuni decatu 55% din venitulu tierei loru, ér' 45% si lesu retienutu pentru autonom'a loru administratiune interna si midiulócele de cultura, si acésta inca ar' vre maghiarii se o sleiésca in liber'a loru dispusetiune, inse croatii o scu apera cu tóta resolutiunea.

— Din vecin'a Romania cursulu postalu nu potù veni de vro siese dile, din caus'a dificultarii passagiului cu multa nea.

— De pe campulu luptei in Turci'a nu primiramu sciri de nóue atacuri; ci numai despre repitenti'a armatiloru turci, cari nu voru a ascultá de comand'a siefiloru, ci deprada totu pe unde ajungu. Er' insurgentii tramisera pe la curti deputatiune, pentru a li se defige unu locu de asilu neatacabilu pe sém'a familieloru loru. —

„Orientulu absórbe grigile diplomatiei europene mai multu, decatu orce causa. Britani'a, temenduse, ca Russi'a ocupandu Constantinopoles, ei va inchide calea catra Asi'a, se si asecura de alta cale la Ostindia, cumparandu vr'o 177 de actiuni egiptene de ale canaluluí Suez cu 4 milióne pundi sterlingi, cam 40 milióne fr., pe unde se-si asecure passagiulu la Ostindi'a. Planulu de a taia istmulu Suez si a impreuná marea mediteranea cu marea rosia prin unu canalu proiectatu de francesulu Lesepa, Angli'a nu vruse alu sprijini cu neci o actiune din sum'a de vro 200 mil. si asia Franci'a fù silita a cumperá actiuni de 100 mil., ér' celelalte remasera asupra regelui Egiptului, si acum m. Britania deodata cumpera actiunile Kedivului, vice-regelui, silita de amenintiarile causei orientale, cá se-si asecureze influintia asupra Egiptului si a canalului de Suez, ceea ce face pe lume se créda, ca si Angli'a vede caderea Turciei cá secura; ér' Franci'a prin acésta cumparare si politica anglica in Egiptu se afla paralisata in influinti'a sa, ceea ce póte nasce alta diferintia. —

Ce insemnetate are acésta operatiune financiale se póte vedé si de acolo, ca Angli'a s'a opusu la tempulu seu din tóte poterile, spre a impedecá realisarea prolectului relativu la canalulu Suez. — Candu inse acestu canalu a fostu gat'a, atunci o foia francesa dise intre altele „ca Franci'a a deschisu pórt'a pentru comerciulu indianu universalu,“ inse la aceste cuvinte foile anglese respunsera, „ca Angli'a are deja chei'a dela acésta pórta,“ deórece ea si-a asecuratu intrarea in marea rosia. Se pare inse, ca atat'a nu i-a ajunsu Angliei pentru asecurarea possesiuniloru sale din Indi'a si pentru comunicatiunea comerciului seu, si asiá s'a folositu de ocasiune spre a pune man'a pre pórt'a intréga. — Acestu evenimentu dér' este de mare insemnetate si pentru politic'a orientale, pentru ca „Monitoriulu“ francesu dice, „Noi credemu, ca politic'a orientale a Angliei nu este egoista, inse cumperarea actiuniloru canaluluí Suezu ne arétà, ca atatu noi, catu si Europ'a intréga si mai cu sama Turci'a s'au amagitu amaru in asta credintia.“

(Abissinianii atacara pe egipteni intr'o lupta de 12 óre. Egiptenii sub comand'a unui colonelu cadiura mai toti, dér' si abisinenii perdura multe vieti —).

Totu in caus'a orientale princ. Gorciacoff, dupa ce intrerupse fora resultatu consultarile cu O. Andrasy pentru pacificarea insurgentiloru, merse la Berlinu si conferi cu Bismark, care indata primi audientia la imperatulu, abuna séma totu in contulu causei orientali, si Russi'a nu va odihni, pana candu nu va lua partea leului din ea.

— In Grecia, comissiunea camerei deputatiloru a datu actulu de accusatiune a ministeriului Bulgaris, care fù depusu, din causa, ca si-a usurpatu potere legislativa, violandu dispositiunile legiloru existente; ér' pe doi ministri Nicolopulo si Balasopulo, cari se si arestasera, ii acusa, ca din interesu de castigu au luatu sume mari de bani si

bijuterie, argintarie dela archiepiscopii de Patras, Argolida, Cefalonia si Mesenia cu occasiunea numirii loru de a episcopi. Camer'a-si salvá onórea controlarii sale in numele tierii; — ér' pedépsa ministriloru va remané exemplu de monitare la pastrarea mai bunei moralitati officiale.

Proprietatea literaria.

Acésta specie de proprietate in tierile nóstre nu prea este conoscuta in sensulu in care o cunoscu popórale inaintate in civilisatiune; séu déca ómenii au si pe la noi idea despre proprietatea literaria, apoi ni se pare ca acéea semena cu ceea ce se afla in legile unoru tieri care tienu, ca a manca din gradin'a de pometu a cuiva atatea póme cu cate se satura unu omu, nu este furtu, numai se nu-ti impli si traist'a ori desagii. Intre literati este cunoscutu terminulu latinescu Plagiatu, adeca candu cineva fura conceptulu, elaboratulu altuia, -lu decopiadia si apoi -lu da de alu seu, cá si cumu ar' fi esitu din capatien'a lui. Plagiatulu inse pe la noi nu a cadiutu sub nici-o lege positiva si sub nici-o pedépsa, celu multu déca plagiatorulu e demascatu, rivalii sei -lu iau in risu, -lu facu de rusine, adeca déca-lu prinde rusinea. In diaria mai intempini destule plagiate.

Aici inse nu ne este vorb'a de simple plagiate merunte, ci de acea proprietate a productelorn mentiei omenesci, carei in tierile civilisate i s'a datu definitiune exacta si apoi s'a pusu sub apararea legiloru statului cá ori-ce alta proprietate, cu singur'a marginire, ca auctoruln unui productu scientificu ori literariu si heredii lui se bucura de dreptulu exclusivu alu acelei proprietati numai pe unu timpu anumitu, de ex. pe treidieci de ani, in care periodu ori cine ar' cutediá se tiparésca cartea cuiva fara scirea si invoirea respicata a proprietariului, canditeratu fiendu cá ori-ce furu, e condamnatu la pedépsa si desdaunare *). Intr'acéea s'au aflatu multi librari si alti speculanti, cari locuindu in alta tiéra, luá producte literarie de airea si le tiparie in patri'a loru. Acestu mare abusu s'a comisu tempu indelungatu mai alesu in Belgiu. Spre a pune capetu nelegiuirei, cestiunea proprietatiei literarie ajunse pe manile diplomatiei, de unde apoi resultara tractate formali inchiate intre diverse staturi. Ungari'a nu a sciutu pana acilea nici de asemenea tractate. Acumu inse, in dilele nóstre, vedemu ca se dede in discussiune publica unu proiectu de tractatu regulativu alu proprietatiei literarie. Ce dicu inse literatii ungureni la proiectulu acesta? Ei dicu fórte reu si suntu buni bucurosi cá se nu-i mai audia nici de nume." Si pentru-ce asia? Causele suntu aprópe de mintea omului, si cei cari cunoscu limb'a maghiara, le voru fi cititu in foile din Pest'a si in „M. Polgár" din Clusiu. Dreptulu proprietatiei literarie, dicu ei, presupune reciprocitate din tóte punctele de vedere, adeca, cá déca literatii si eruditii straini voiescu se se apere de noi cá se nu le furamu proprietatile mintiei si ale genielui loru, se avemu si noi proprietati de acelea, care se merite cá se le aparamu prin tractate, prin conventiuni de statu. Déra noi vai de capulu nostru ce avemu? Din toti literatii nostri numai M. Jokai este cunoscutu Europei din lucrari originali, éra mai departe nu te teme, ca germanii, francii, italianii, anglii, belgianii, helvetianii, spaniolii, holandii nu se batu dupa carti maghiare, nici cá se fure din ele, nici cá se le traduca pe furisiu, pentru-ca ori-unde se intorcu prin Ungari'a, dau totu numai preste producte de ale loru, traduse, imitate, excerpte, plagiate; abia ici colea cate o drama originale, alu carui subiectu inse este strictu nationale, atatu de locale si exclusivu, in catu de ex. publiculu Vienei ori alu Parisului nu afla nici-unu gustu la densulu. Preste acésta ce mai frica se ducemu noi pe terrenulu literariu, scientificu si artisticu de furi straini, candu la noi maghiarii, cele mai bune producte ale literaturei frumóse abia au cate cinci siese sute de cumparatori. De acea se nu ne mai facemu de risu voindu a figurá in sintea Europei de bogati cu saraci'a nóstra, si se ne punemu poft'a in cuiu de a mai inchisá inca si tractate de apararea unei avutii, care ne lipsesce.

Asia vorbescu diariale maghiare. Se pare inse ca ministeriului totu 'ia casionatu cá se faca din proprietatea literaria cestiune diplomatica si obiectu de negotiatiune. Literatii straini se voru bucura de acésta mesura, pentru-ca voru castiga dreptulu de a cere desdaunare dela cei cari traduc dramele, romanele, novelele, poeme, carti scolastice, etc. pe furisiu in limb'a maghiara si le vendu cá pe a le loru.

Brasiovu, 4 Dec. In acésta regiune s'a si pusu érna in forma. Ninsórea ce veni pe la 28 Nov. insocita de venturi furióse, tienú aprópe dóue dile, si se pare ca orcanele in munti au astupatu cu nea drumurile, pentru-ca post'a dela Bucuresci nu ne veni vreo cinci dile. Acésta érna timpuriu produse dintr'o data scumpete extraordinaria in lemnele de arsu, care inse s'ar' fi potutu prevení fórte bine, déca administratiunea economica a cetatiei nu ar' fi cadiutu la starea orasieloru ungaresci si turcesci. Trebue adeca se scimu, ca Brasiovulu este fórte bogatu de paduri, are si officiu de silvicultura, care-lu costa la 14 mii florini pe anu, póte se tale cate 10 mii de stanjini lemne de fagu si de bradu pe fia-care anu asia, in catu numai la 80 de ani se se intórca érasi la taiatur'a din estimpu; cu tóte aceste, cetatea nu are astadi in magasiniulu seu nici 50 de stanjini. Se spune, ca are in padure la cinci mii st. lemne taiate si uscate; déra acelea suntu in padure, si tóte interpellatiunile si certele din adunarea representatiunei suntu nuci aruncate in parete. Pare ca ar' fi unu farmecu, ca de candu ministeriulu de interne sparsese (1870) representatiunea vechia si facú din ea unu corpu greoiu de 150 membrii, lucrurile comunei mergu si mai reu decatu pana atunci. Multimea de functionari condamnati a-si consumá vietí'a in aerulu celu innadusitu alu cancelariiloru si a scrie mii de cóle pentru plati fórte modeste, si totusi spese enorme representate prin unu bugetu anuale ce se apropie la 300 de mii florini; cu tóte aceste una parte de pavagiu ruinatu cu totulu, alte strade nici macaru asternute cu petrisiu si nici-decumu luminate nóptea, si comun'a inca totu detóre. Aceste contradiceri apparente se potu esplicá numai luandu la examenu tóte positiunile bugetului una cate-una, mai informandu-te si pe cale private.

Pretiurile cerealieloru suntu scadiute, inse si banii devinu totu mai rari, éra executiunile de contributiuni totu mai dese; migratiunea se continua in proportiuni colossali, in mani'a lui „Kelet", „Hon", Dobransky, Koos Ferencz, cari injura neincetatu pe „boierii" romanesci, „tirania" politiei din Bucuresci si insulta pe romani preste totu. De altumentrea dela Romani'a inca avemu astadata sciri fórte urite mai alesu din lumea comerciale, in care se intemplara falimente colossali, si acumu urmédia cele mai mici unulu dupa unulu. Creditulu este aprópe asia sguduitu cá si celu din Pest'a. Multi voru se afle caus'a crisei numai in lips'a exportatiunei cerealieloru; aderarulu inse -lu mai aflamu si airea. Au esitu adeca la lumina, ca mai multe case, anume din Bucuresci, jocasera pana in a. 1873 grosu la burs'a din Vien'a si perdusera sume enorme, déra tacea, cá se nu se afle perderile loru. Pe altii ii tranti luxulu celu turbatu, pe care-lu facea ei si familiile loru. Mai este inse unu reu extraordinariu, de care sufere mai alesu piati'a capitalei, adeca resboiulu acelu subterranu, surdu, ascunsu, pe care-lu pórta capitalistii evrei in contra capitalistiloru crestini, pe victi'a pe mórte, din comand'a aliantiei israelite, precum se spune, pana atunci, pana candu evreii nu voru castigá tóte drepturile civili si politice. Destulu ca piatiele comerciale suntu bolnave, si ca se ceru mesuri energióse si anume moralitate mai multa in comercin, pentru-cá creditulu se se póta stabili. Midiulóce suntu de ajunsu, numai ómenii se se reformedie ei pe sine.

Revisiunea invoielii dualistice

cu Ungari'a, in an. 1878 trebue se se supuna la nóue discussiuni, si séu se se reinnoiésca, séu se dé occasiune la sciuni fatale.

Unu baronu austriacu, mare istoricu, Jos. Alexandru de Helfert, esí in dilele de curundu trecute in publicu cu unu opu intitulatu: „Revisiunea pactului cu Ungari'a", in care ataca atatu dualismulu, catu si maghiarismulu in specie, cá ruinatoriu alu monarchiei cu apucaturile dovedite. Helfert pretende in opu, cá se se asecureze mai antaiu intrég'a monarchia in existinti'a ei, apoi libertatea federativa a Ungariei si spre acestu scopu cere o revisiune seriósa a pactului, care apoi se aiba garantia de durata pe tempuri inainte. Pentru-cá se se póta face acésta, afla nestramutatu si neaparatu, cá Ungari'a se se involésca, inainte de tóte, cá ministrulu ei la curtea imperatésca se se delature, precum si ministrulu pentru apararea tierei si ministrulu de comerciu; ér' creditulu statului si datoriele lui trebue se fia érasi comune. Elu amenintia apoi pe maghiari, ca de nu voru primí aceste supunenduse postulateloru intregei monarchie comune, si voru ambiá a-si stórce drepturi eschisive de statu politicu nationale, atunci se scia maghiarii, ca voru fi dati prada popóraloru.

De candu esí brosiur'a acésta, nu numai in diaristic'a din ambe castre dualistice, ci chiaru si in parlamentele loru ferbe necontenitu si colcaie ferbinte mancarimea de cérta, dusmania si resbunare, ceea ce se vede si din incidentulu pertractariloru in privinti'a tractatului de vama, despre care vorbiramu in nr. trecutu. El se cérta pentru ossulu de rosu; dér' dupa ce successe lui Tisza fusiunea, in catu adi are la dispusetiune maioritates, caus'a dualistica a devenitu amenintatória in ultim'a analise, ad. la revisiunea viitória, pe care a semnalisat'o cu atat'a seriositate Helfert, dandu se intielége maghiarii, ca austriacii in casu de asia, au refugiu a fi germani tari, dér' maghiarii prin separatiune voru trebui se apuna. —

Bai'a-de-crisiu (comitatulu Zarandu) in Novembre 1875.

(Capetu.)

La aceste — póte — va dice cineva, ca tóte comitatele au un'a si acéea-si forma de administrare, si anume cea centralistica. — Este adeveratu, si eu credu, ca au acéea-si forma, inse nu sciu din ce causa, ca nu au si acela-siu modu de administrare. Si pentru a se poté formá unu conceptu despre deosebirea intre aceste moduri — dupa descrierea in linie principali a starei administrative si de justitia din Zarandu —, fia-mi permisu a face o mica asemanare facia cu acest'a intre vecinulu comitatu Bihari'a.

Repetu: nu sciu caus'a; se póte inse se fia acea, ca avendu acestu comitatu o estensiune colossala, frenele administratiunei acurate si punctuali, cum si ale esecutarei de justitia dóra nu potu patrunde pana la vétr'a celui din urma locuitoriu alu seu. Destulu ca dupa modulu seu de administratiune ce se observa, list'a de evidentia a acestui comitatu se vede a se estinde cumva numai asupra organeloru sale subordinate, si inca numai cá asupra unoru persóne private, dér' nu cá organe officióse si cu privire, in catu corespundu acele chiamarei loru, nu asupra poporului, causeloru si interesseloru lui. De ací urmá intim'a legatura si pré marea incredere a corpului officialu intre sine, cum si despoiarea si maltratarea poporului prin acele organe officióse, cari vinu in nemijlocita atingere cu elu si cari anume suntu notarii comunali. Déca in decursulu constitutionei a potutu se se intemple o alegere de notariu dupa placulu celoru din centru, bine; ér' de nu, acel'a s'au alesu sub form'a constitutionala, dér' in modu fortiatu. Acést'a a causatu, ca in Bihari'a notarii comunali pana acum n'au fostu alta, decatu nisce viermi ce rodu la radecin'a plantelóru frumóse. Se da esceptiune si recunoscintia celoru ce o merita, si nu se póte negá, ca in Bihari'a suntu si notari demni de tóta stim'a si respectulu; asiá servésca de esemplu bravulu notariu Sabbas Andru, cum si altii de o sucrescentia mai moderna si crescere mai basata. Dér' nu se

*) In „Transilvani'a" se publicase mai antierti unu extrasu din respectiv'a lege austriaca.

póte nega in genere nici acea, ca o mare parte a acestor'a imflati de spiritulu despoticu conservatu, a despoiatu poporulu tractandu cu densulu adese — fara nici o controla, cá tiranuli — chiaru in modu brutalu astfelu, in catu multi din poporu pana adi n'au mai sciutu, ca in comitatu este cineva mai mare se póta porunci notariului. Forulu decisivu in tóte causele a fostu notariulu; totu ce dicea acest'a era santu. — Mosi-stramosi, nepoti si stranepoti au peritu, fara se fia sciutu cine e comitele, vice-comitele, séu celu pucinu pretorele seu. Apoi nici torturele nu lipsiau, de cate ori unu locuitoriu scapá unu gestu ce esprima neindestulire facia cu insult'a dispusetiune a d-lui notariu, si tóte aceste remanea mórte.

Deci cá se terminu mai iute, fara a me demite la alte specialitati interessante afirmu: ca nu e mirare déca in o astfelu de stare anasarchica locuitorii, cari in comunitati se bucura de o stare mai buna materiala, — acum candu miseri'a e la culme — ajutandu pe cei mai miseri cu lucruri bagatele, pentru aceste mai tardiu i scotu de pe vetrele strabune. Cu unu cuventu, nu e mirare, déca adi mass'a poporului din acelu comitatu in impllarea sa spirituala — chiaru cá pescii — celu mai tare inghite pe celu mai debile.

Cu placere inse amu se-mi esprimu convingerea: ca pe viitoriu acésta directiune periculósa a notariloru comunali — fora alta intrevenire directa — in catu-va s'a curmatu prin introducerea procedurei civ. din 1868; dér' mai vertosu — recunoscintia legislatiunei in asta privintia — s'a pusu o mare stavila faradelegiloru loru, prin introducerea institutiunei notariateloru publice din art. de lege 35 1874, ne mai cerendu-se alta, decatu energi'a invetiatoriloru, preotiloru si a totu inteligentelui spre a instruí si indemná poporulu de a cere in tóte affacerile loru de dreptu, intervenirea notariului publicu, care va fi in stare a le indeplini aceste cu una favore asia mare pentru respectivii.

Tóte aceste le-am adusu inainte numai spre a ne poté inchipuí: intre ce relatiuni si impregiurari traiesca locuitorii unoru comitate; fora a perde inse din vedere, ca ans'a la acésti'a scriere mi-a datu de osebitu Zarandulu, care nu preste multu — póte va fi stersu din numerulu comitateloru. Inse memorii'a si urmele sale binefacatórie voru remané pururea nesterse in animele locuitoriloru pe territoriulu seu de adi.

Georgie Tulvanu.

Noutati diverse.

Apelu! Subscrisii invetiatori ai scólei gr. cat. cu trei classe din comun'a Sinc'a vechia, in interessulu culturei poporali ne-amu apucatu de infiintiarea unei bibliotece, pentru scól'a amentita. Acést'a intreprendere a nóstra fù spriginita de catra on. domni inteligenti din locu, ale caroru stim. nume le vomu publicá cu alta ocasiune, cari au fostu generosi a dová pre seam'a memoratei bibliotece, vreo 30 esemplaria, afora de cele afiatória dejá si donate de subscrisii. Deci ne luamu umilit'a indrasnéla, a apela la bunatatea p. t. dd. benesemtitori, si adeverati romani, cá se binevolésca a ne tinde mana de adjutoriu, donandu pre seam'a infiintiandei bibliotece cate ver'unu opsioru de ori-ce specie. —

Scopulu nostru e a folosí cartile din acésta biblioteca, mutuale si pentru lectur'a numeroniloru poporeni, cari sciu lege, pre lunga un'a taxa moderata, cu care se voru procura alte carti, ér' parte, condunanduse cei ce nu sciu lege, li se voru lege si esplicá de catra subscrisii. —

Optandu, cá acést'a intreprendere a nóstra se afle generósa spriginire la stim. inteligintia romana, precum si la on. Redactiuni, remanemu in bun'a sperantia *).

Sinc'a vechia 25/11 1875.

Stimatori: Ioane Popu m/p. invetiatoriu primariu. Eustachiu Crisianu m/p. invet. secund.

(Reuniuni invetiatoresci). In archidiecesea Blasiului invetiatorii adunati la cursulu suplementariu, 230 la numeru, tienura in 27—28 Aug. a. c. conferentie, in cari au decisu a se formá 15 reuniuni cercuali si una archi-diecesana, compusa din representantii reuniuniloru cercuali. Normativulu provisoriu modificatu de una comissiune de 7 se va incredentiá comitetului centrale spre a prelucra statutele, amesurate uniformitatii cerute intre reuniunile cercuali. D. Stefanu Popu se insarcinà cu presidiulu, se alegu si 2 v.-pres. si notari, si se mai alesera si convocatorii reuniuniloru cercuali pentru inlesnirea constituirei depline.

Cele 15 reuniuni cercuali suntu compuse din mai multe tracturi protopopesci ale diecesei si anume: 1. in cerculu Blasiului, compusa din tracturele protopopesci: Blasiu, Alecsiu, Armeni si Bi'a. 2. Cerculu Albei Juliei, din tracturele Alb'a-Juli'a, Bistr'a, Cutu. 3. Cerculu Muresiu Uiórei, din tracturele Muresiu Uiór'a, Ernotu, Siomfalau. 4. Cerculu Aiudului, din tracturele Aiudu, Bagau. 5. Cerculu Fagarasiului, din Vicariatulu de acel'asi nume. 6. Cerculu Sibiiului, din tracturele Sibiiu, Cichindealu. 7. Cerculu Mediasiului, din tracturele Mediasiu, Ibasfalau. 8. Cerculu Ludosiului, din tracturele Ludosiu, Pogacéu'a, Beiu. 9. Cerculu Muresiului, din tracturele Muresiu Osiorheiu, Vaidacut'a. 10. Cerculu Giurgeului, din tracturele Giurgeu, Odorheiu, Treiscaune,. 11. Cerculu Reginului, din tracturele Regin si Faragau. 12. Cerculu Samartinului, din tracturele Samartinu, Catina, Palatc'a. 13. Cerculu Clusiului, din tracturele Clusiu, Cosioca's, Dersi'a. 14. Cerculu Almasiului, din tracturele Morlac'a, Margau, Milvanu. 15. Cerculu Turdei, din tracturele Turd'a, Ariesiu, Pocég'a.

Vis unita valet! Déca aceste reuniuni si voru da man'a intre sene spre a conlucrá pe intrecute cu poteri unite la problem'a culturei si a luminarii generationiloru succedente, ajutandusse cu zelu si cu insufletire unele pe altele si tóte intre sene, resultatele inaintariloru voru fi fora indoiéla cu multu mai imbucuratórie, decatu cele de pana acumu, cari prin incordari isolate, fora impreumutarea ideeloru si a experientieloru dovedite, dupa succesee salutari, remasera mai restrinse si in resultate. Consiliale multora suntu salutea binelui publicu, care cu poteri unite se promovéza pentru tempuri insinte, prelucrandu terenulu pentru fericirea tiivorinlui. —

— (Navigatiunea pe riulu Siulu) dela Dunare pana la Craiov'a inca a aflatu antepreneoru; societatea constituita a reesitu cu lucrarile de a canalisá riulu pana acolo. Acum societatea cere guberniului a-i prelungí terminulu fixatu pentru terminarea lucrariloru, cari voru fi o binefacere pentru populatiune si unu isvoru de alte bogatii nefolosite si de mine ascunse in sinulu pamentului, incependu dela Carpati pana la Dunare. Spiritulu de intreprinderi aventagióse inlesnirei industriei, comercialui, si imbogatirei tierei a devenitu fórte activu in Romani's, dovad'a cea mai pipaita la acésta suntu inceputurile, cari continuate si immultite, cu tempu voru face din Romani'a o Belgia orientale, — ceea ce si dorimu se devina! —

— (Ingrigiri). Facia cu amenintiarile panslavismului, cont. Bethlen, cum scimu, vorbise in „Coresp. hongroise" despre identitatea sortii si a interesseloru natiunii maghiare cu natiunea romana de preste Carpati si despre dorinti'a de a se sprijiní la olalta. „Press'a" din Bucuresci a datu unu respunsu seriosu la acea voce sirenica, nime inse nu o apretiuesce cá sincera, ci numai pentru tempu de pericolu scósa la targu. Acum mai veni si „Messagerulu de Athena", si luandu in considerationne combinatiunea de susu, dice, ca si natiunea gréca are sórte egale cu maghiarii si romanii, cari toti au acelasiu scopu a respinge planele panslave intre limitele sale, ca-ce provedintí'a a asiediatu pe romani si maghiari pe malulu Dunarii, cá se despartia pe slavi de catra olalta, ca altmintrene aceste 2 natiuni, ma si Greci'a ar' cadé sub cnuta rusésca, care ar' veni pana in anim'a Europei; deci spre comuna aperare vreu se intre si panhelenii in alliantia. — Istori'a dovedesce, ca maghiarii si grecii numai in pericolu au exploatatu sjutoriulu romanului; indata inse dupa scapare se aruncara pretutindeni in capulu lui, suprematisandulu si storcendu-i si medu'a din ósa spre alu face neputintiosu, si jocaria sie-si. Exemplele suntu experienti'a de tóte dilele. Combinatiunea inse in fondu ar' fi salvatória de pericululu comunu, dér' sub auspicia ferite de perversa perfidia. —

— In Galiti'a s'a denumitu locutitoriu (in loculu c. Goluchowski) c. Alfredu Potocki, care primi postulu numai sub conditiuni, déca ministr. Ausperg nu va angusta drepturile nationali polóne in Galiti'a, si se voru sanctiona legile dietei, cele economice, si déca vice-presiedente va fi acela, pe care lu va propune elu, asia scriu foile polóne, nu scimu ce voru dice cele din Vien'a.

— Jos. Othomaru cav. de Rauscher cardinalulu archiepiscopu din Vien'a repausá in 24 Nov. Inmormentarea i fù aprópe regale, la care si curtea imp. luá parte.

(Literariu). Pentru invetiatori si alti barbati de scóla va apparé in Sibiiu dela 1 Ian. an. nou unu diurnalu scólastecu sub redactiunea dd. PETRI si I. CANDREA. Atragemu cu totu-adinsulu atentiunea celoru interessati, a invetiatoriloru, preutiloru, a parintiloru, cum si a altoru barbati, asupra acestui diurnalu atatu de necessariu pentru poporulu nostru. Scól'a este basea fia-carui poporu, fia-carui statu. Acum, candu vedemu resultatele si progressele gigantice ce le facu statele si popórale culte in tóte directiunile, nu incape indoiéla, ca si noi romanii suntemu detori, déca voimu se essistemu cá atari, a cugeta seriosu de venitoriulu nostru, se venimu la convictiunea, ca numai noi ne putemu redicá pre noi, imbraciséndu din tóte puterile cultur'a, uniculu caru, ce ne póte conduce la tient'a aspiratiuniloru nóstre.

Cel'a-ce scie, cum stámu noi cu scólele si cu invetiatorii in genere nu póte decatu se intimpine de caru cu bucuria apparitiunea fóiei, carea, sub conducerea si redactarea dd. numiti, va fi la culmea missiunei sale. (P. + C.)

*) Rogamu pe tóte foile nóstre publice, a produce acestu apelu in estensiunea s'a. — Adressele suntu a se face directiunei scolastece in Sinc'a; per Siarcaia (Sárkány).

Pretiurile piacei

in 3 Decembre 1875.

Mesura	Specia fructeloru		Pretiulu fl.	Pretiulu cr.
Metreta austriaca=40 cupe	Grau	fruntea	3	54
		midiuloc'u	3	26
		de diosu	3	—
	Mestecate		2	76
	Secara	fromósa	2	26
		de midiuloc'u	2	14
	Ordiulu	frumosu	2	60
		de midiuloc'u	2	52
	Ovesulu	frumosu	1	54
		de midiuloc'u	1	48
	Porumbulu		2	94
	Meiu		2	14
	Hrisca		—	—
	Mazere		3	94
	Lintea		6	—
	Fasiolea		1	94
	Sementia de inu		—	80
	Cartofi		1	—
Punitu	Carne de vita		—	18
	„ de rimatoriu		—	26
	„ de berbece		—	10
Centenariu	Sen de vita prospetu		16	—
	„ „ „ topitu		—	—

Cursurile

la bursa in 3 Decembre 1875 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 33	cr. v. s.
Napoleoni	—	—	9 „ 06½	„ „
Augsburg	—	—	105 „ —	„ „
Londonu	—	—	113 „ 20	„ „
Imprumutulu nationalu		—	73 „ 50	„ „
Obligatiile metalice vechi de 5%			69 „ 35	„ „
Obligatiunile rurale ungare			80 „ 75	„ „
„ „ temesiane			80 „ —	„ „
„ „ transilvane			79 „ 25	„ „
„ „ croato-slav.			84 „ 50	„ „
Actiunile bancei	—	—	926 „ —	„ „
„ creditului	—	—	204 „ 80	„ „

Redactoru respundietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.